

Jag vågar vördsamt yrka,

att Riksdagen för sin del beslutar ett förtydligande eller tillägg i lagen rörande inteckningar i fast egendom, att inteckning bör medgifvas i fabriker, hus och inrättningar, som äro belägna på under viss bestämd tid i laga ordning köpta eller arrenderade tomter, ehuru lagfart derpå ej kan erhållas, men nyttjanderätten och upplåtelsen är i laga form fastställd, samt husen och anläggningarna äro brandförsäkrade i allmänt brandförsäkringsbolag.

Lag-Utskottet, till hvilket denna motion väl bör hänvisas, torde benäget vara i tillfälle framlägga ett bättre sammanfattadt förslag, gående i den af mig antydda rigtningen.

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles vördsamt.

Stockholm den 28 Januari 1879.

Jöns Pehrsson.

N:o 26.

Af Herr **Samzelius**: *Angående underpant i lös egendom och beredande af säkerhet för förlagsfordran.*

Behofvet af en förbättrad lagstiftning i fråga om säkerhet för förlag har länge varit erkänt. I lagstiftningen hos de folkslag, som sökte mönstret för sina lagbud i den romerska rätten, infördes tidigt hypotek eller underpant äfven i lös egendom. Hos våra grannfolk, norrmän och dan-

skar, hvilkas lagstiftning, likasom vår, företrädesvis utbildats på nationel grund, blef jemväl denna för industrien och jordbruket så viktiga fråga jemförelsevis tidigt löst af lagstiftaren, som uti Christian den femtes danska och norska lagar meddelade sådana bestämmelser, hvarigenom förmånsrätt för underpant bereddes ej blott i fast, utan äfven i lös egendom i allmänhet, då pantbrevet blifvit tingsläst, eller hvad vi kalla intecknad. Sedermera har denna lagstiftning genom flera förordningar blifvit utbildad, på senare tider i olika rigtning i våra grannländer. Hos oss har den stått stilla, bunden af den origtiga föreställningen att rättigheten att bereda säkerhet för lemnadt förlag vore ett privilegium, som endast borde tillkomma vissa gynnade näringar, såsom bergsbruk, manufakturer, skeppsbyggerier m. m. Men det är icke nog med att viktiga näringar, deribland just modernäringen jordbruket, blifvit beröfvade denna förmån; de handteringar, som af lagstiftaren ansetts böra framför andra gynnas i detta hänseende, hafva jemväl skäl att beklaga sig öfver lagstiftningens välvilja mot dem. Lagstiftningen i detta hänseende är nemligen så ofullständig och bristfällig, att värdet af den förmån, man velat bereda dessa näringar, i många fall är ganska tvifvelaktigt. För öfrigt äro författningarna i fråga om rättigheten att erhålla förlagsinteckning eller icke så dunkla, hvad vissa yrken beträffar, att den måst fullföljas till domstol i högsta instans och der medelst omröstning med knapp pluralitet afgöras.

Ett viktigt steg togs till afhjelpande af dessa olägenheter, då nya Lagberedningen utarbetade ett fullständigt förslag till lag angående underpant i lös egendom. I motiven till detta förslag yttrar Beredningen bland annat, följande märkliga ord:

»Numera bör väl rättigheten att gifva underpant i lös egendom icke rimligen kunna betraktas såsom ett privilegium för vissa näringsidkare, Tiden har hunnit så långt, att denna rättighet måste ega ruin antingen för alla eller för ingen. Bland de näringar, som hittills ej varit gynnade, är jordbruket. Det behöfver ej heller lagstiftarens gunst för att trifvas; men det behöfver — lika med alla andra näringar och arbetsföretag — rättvisa. Är det nu rätt, att den, som drifver bergsbruk, fabrik, manufakturverk eller annan sådan rörelse, får bereda sig kredit genom underpant af lös egendom, så måtte det ock vara rätt att en jordbrukare eller den som delar hans yrke, då han ej kan bjuda inteckning i fastighet, får på lika sätt skaffa sig den kredit, han tarfvar för sin rörelse eller sitt arbetsföretag.» Tidens allmänna behof af en utväg att gifva säkerhet i lösegendom för den, som ej har någon annan att erbjudas, men icke

kan undvara egendomens besittning, har här i landet så påtagligen uppenbarat sig, att man i brist af annan form funnit sig föranlåten att tillgripa den minst utbildade af alla former för pantsättning, den så att säga klumpigaste af alla, den nemligen att förkläda pantsättningen i ett köp och det är denna förklädnad, som gjort de allmänt öfverklagade lösöre-köpen så förhatliga.

I anledning af enskild motionärs framställning blef Lagberedningens ofvanberörda förslag vid 1859—1860 års riksmöte af Rikets Ständer för deras del hufvudsakligen antaget; men i anseende till de anmärkningar, som vid förslaget granskning i Högsta Domstolen af dess fleste ledamöter uttalades, blef förslaget icke upphöjdt till lag. Flere ledamöter gillade dock de grunder, hvarpå förslaget var bygd, men hade åtskilliga special-anmärkningar mot vissa punkter. En ledamot tillstyrkte förslaget antagande.

Vid 1865—1866 års riksdag antogo Rikets Ständer, i anledning af förnyade motioner i ämnet, åter ett lagförslag, bygd, icke såsom det förra på underpantssystemet, utan på förmånsrättssystemet, hvilket en bland Högsta Domstolens ledamöter förordat; men detta lagförslag rönt samma öde som det förra; det föll för de anmärkningar, pluraliteten af Högsta Domstolens ledamöter deremot rigtade.

Sedermera upptogs förslaget af 2:ne enskilda motionärer vid 1868 års riksdag; men oaktadt det tillstyrktes af Lag Utskottet, föll det likväl vid riksdagen.

Denna fråga synes mig emellertid tillhöra dem, som väl kunna för tillfället falla, men icke dö. Den allvarliga ekonomiska ställningen, som för närvarande hos oss råder, innebär en liflig maning att väl ordna realkredit, då det personliga förtroendet svigtar. Af huru stor vikt är det icke, att en bruksegare, en sågverksegare, en jordbrukare, en bränvinsbrännare, en fabrikant, en arrendator, som har stort behof af rörelsekapital, må, utan anlitande af det förhatliga borgenssystemet, kunna hos en bank eller annan förlagsgivare prestera en icke konstgjord handling, som innefattar full och oomtvistad säkerhet. Kan sådant ske, löper långifvaren eller förläggaren mindre risk och hans villkor måste följaktligen blifva billigare för låntagaren.

Då jag således anser det innebära en stor, viktig fördel för nästan alla samhällsklasser att snart erhålla en förbättrad förlagslagstiftning, och ett uppskof dermed möjligen kan medföra följder, som äro svåra att be-

räkna, har jag, ehuru tiden nu icke medgifvit att fullt sätta mig in i frågans alla detaljer, ansett mig böra värdsamt föreslå,

att Riksdagen för sin del måtte besluta, dels en författning angående underpant i lös egendom, dels en förändring af 17 kap. 7 § Handelsbalken, af den lydelse, Lag-Utskottets utlåtande N:o 42 vid 1868 års riksdag innehåller; medgifvande jag Lag-Utskottet, dit jag anhåller att denna motion må remitteras, att deri vidtaga de modifikationerna, som af omständigheterna påkallas.

Skulle Lag-Utskottet finna ändamålet lämpligare kunna vinnas genom det så kallade förmånsrättssystemet, hvilket vid 1865—1866 års riksdag af Rikets Ständer antogs, får jag såsom min motion upptaga då varande Lag-Utskotts hemställan i ämnet.

Stockholm den 28 Januari 1879.

Per Samzelius.
